

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARININ GELİŞİM DÖNEMİ ÖZELLİKLERİ

Çocukların her döneminde anne babaları farklı davranışlar bekler. Eğer çocuğun içinde bulunduğu yaş döneminin olağan özelliklerini bilirsek beklentilerimiz daha makul olabilir. Haydi gelin okulumuzdaki öğrencilerin yaş gruplarına göre beklenen özelliklerine beraber bakalım.

3 Yaş Çocuğu

Üç yaşından itibaren oyun çağına giren çocuk, motor becerilerinin gelişmesiyle çevre üzerinde egemenliğini artırır. Bilişsel ve dil becerileri hızla ilerleyen çocuk, artık çevresinde kendisinden bağımsız bir dünyanın varlığını ve kendisinin o dünya içinde bir birey olduğunu idrak etmektedir. Çocuk bu dönemde benlik duygusunu ve cinsel kimlik rolünü geliştirir.

Dil becerilerinin gelişmesiyle beraber, kişiler arası ilişkiler anlam kazanır; çocuk giderek “bene dönük” bir durumdan “topluma dönük” bir duruma geçerek nasıl biri olacağını araştırma yoluna girmeye başlar.

Farkındalığının ve özerkliğinin artmasıyla, çevresini keşfetmeye, olan biten her şeye merakı vardır ve cinsiyet farklılıklarına karşı duyarlı olmaya başlamıştır.

Üç- dört yaş çocukları, grup halinde oynamaya, oynarken birbirleriyle konuşmaya, oynamak istediği arkadaşlarını seçmeye başlarlar. Oynarken birbirlerini seyreder ve konuşurlar. Sembolik (mış gibi) oyunlar ustalıkla oynanır.

Gündüz yaşadıkları olaylar uykuda da etkisi sürdürdüğünden, korkulu rüyalar görebilirler.

Çocuk bu dönemde genellikle sevecen bir tutum eğilimdedir, yetişkinlere yardım etmekten hoşlanır ve topluma uyum sağlamak için çaba gösterir.

4 Yaş Çocuğu

Bu dönemde çocuk, kendisiyle oynayacak bir ya da iki arkadaşını seçmeye başlar. İsteklerinin anında yerine getirilmemesini anlayışla karşılamayı ve beklemeyi öğrenmeye başlar. Artık kendi dışındaki dünyanın kuralları olduğunu ve başkalarının da hak ve istekleri olduğunu fark etmeye başlamıştır.

Dört yaş çocuğu hareketlidir. Motor becerileri yeterince gelişmiş olduğundan tırmanma, sıçrama, atlama, bisiklet sürme, takla atma gibi bedensel etkinlikleri sever.

İnsan figürü çizmeyi sever. Uzun öyküleri dinleyebilir, gerçeğe hayal dünyasındakileri harmanlayarak anlatabilir. Şiir, şarkı ezberleyebilir. Şaka, fıkra, tekerleme, bilmecelerden hoşlanır; argo ve uygunsuz sözlere gülebilir. Konuşmalarında ve etkinliklerinde mizah sergiler. Dramatik oyunları, oyunlarda kılıktan kılığa girmeyi sever. Çeşitli malzemeleri bir araya getirerek yeni şeyler oluşturmayı dener.

İsteklerine karşı gelindiğinde yetişkinlere kaba bir üslupla karşılık verebilir ve yaşlılarıyla kavga edebilir.

5 Yaş Çocuğu

Beş yaş çocuğu artık daha bilgili, toplumsallaşmış ve olgundur. Yeteneklerinden en iyi biçimde yararlanmak, başladığı işi bitirmek ister. Karar verme yeteneği, kas hakimiyeti, sosyal ilişkileri ve benlik kavramı gelişmiştir. Öz bakım becerilerinin neredeyse tamamını kazanmıştır. Saat kavramı gelişmiştir, saat ve günlük program ilişkisini kavrar.

Arkadaşlarını kendi seçer ve çoğunlukla işbirliği içinde oynar, oyunlarda kurallara uyar. Kendinden küçüklere ve hayvanlara sevecen ve korumacı yaklaşır. Hep konuşmak ister, uzun cümleler kurar, bilgisini artırmak için sorular sorar. Olayları, hikayeleri sıralı biçimde anlatabilir.

Çocukların Gelişimini Desteklemek İçin Neler Yapılabilir?

İnsanın gelişiminde ilk altı yılı altın yıllarıdır. Birey bu dönemde, yaşamı boyunca kullanacağı bilişsel, dil, sosyal, duygusal, fiziksel ve cinsel gelişim alanlarındaki becerilerin temelini atar. Bu nedenle, çocukların tüm gelişim alanlarında desteklenmesi büyük önem taşır.

Öncelikle çocuklara huzurlu ve neşeli bir ev ortamı yaratmalıyız. Çocuk sevildiğini, değerli olduğunu, saygıyı, güvende hissetmeyi evinde duyumsamalı ki, sosyal ve duygusal beceriler edinebilsin. Çocuklar her şeyi ilk önce ailede öğrenir. Ona doğru bir rol model olun.

Çocukların yaşlılarıyla bir araya gelmesi de son derece önemlidir. Anne babalar çocukların akranlarıyla birlikte olacağı ve arkadaşlığı deneyimleyeceği fırsatlar yaratmalıdır. Okul öncesi eğitim kurumları bunu sağlayan en uygun mecradır. Bunun dışında hava durumuna bakılmaksızın, çocukların her gün parka gitmeye, zıplayıp koşmaya, sallanmaya, terlemeye ihtiyacı vardır. Su ve kum ile oynamak, doğada vakit geçirmek rahatlatıcıdır.

Evde çocuk için bir oda, imkan yoksa da çocuğa ait bir alan yaratılmalı; çocuğun oyuncakları, hikaye kitapları ve yaşına uygun kırtasiye malzemeleri (masa, sandalye, boya, çocuk makası,

yapıştırıcı, boncuk, sim, oyun hamuru, kinetik kum, kil, pul, beyaz ve renkli kağıtlar, kalem, silgi, kalemıraş, ponpon, boyama kitabı, etkinlik kitapları vb) burada bulunmalı.

Cinsel kimliğin oluşmaya başladığı bu çağda çocuğun sorduğu sorular doğal karşılanmalı ve yaşına uygun biçimde net ve bilimsel olarak cevaplandırılmalıdır.

Çocukla bol bol konuşmalı; çocuk dünyayı bizimle ve bizden öğreniyor; biz ne verirsek dünyası ve vizyonu o ölçüde geniş oluyor. İmkanlar dahilinde zenginleştirici deneyimlerle tanıştırılmalıdır (deniz, göl, orman, müze, sinema, tiyatro, panayır, spor müsabakaları, konser tren, tarihi yerler, kitapçılar, çocuk kütüphaneleri, semt pazarları ...). Kitap okuma alışkanlığı erken çocukluktan itibaren kazandırılabilir. Bebeklikten itibaren gelişim dönemine uygun kitaplar ile temas etmesini sağlayın, uyku öncesi kitap okumayı alışkanlık haline getirin, beraber kitapçıya gidip kitabını kendi seçmesine izin verin.

Bağımsızlığını destekleyin, kıyafetleri kendi seçip alabileceği bir düzende dursun mesela. Kendi başına yapabileceği tüm becerileri önce gösterin, sonra beraber yapın, sonra da kendi yapmasını teşvik edin. Sorumluluk kazanmasını ödül- ceza kullanmadan pozitif bir yaklaşımla sağlayın. Kuralları sert biçimde değil, keyifle ve aynı zamanda net tavırla, yaşamı düzenleyen sınırlar olarak öğretin ve beraber bolca gülüp, oyun oynayıp, eğlenin.

Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Okul öncesi eğitim kurumları, çocukların kendilerini tanımayı, anne babadan ayrışmayı, akranlarıyla bir arada oynamayı, diğerlerinin haklarına saygı duymayı, kendi haklarını savunmayı, kendini uygun biçimde ifade etmeyi öğrendikleri güvenli yapılardır.

Çocuğun öğrenmeye ilgisinin teşvik edilmesi, okula karşı olumlu bir tutum geliştirmesi, çocuğun var olan yeteneklerinin ortaya çıkarılması, toplumsal kuralların kazandırılması okul öncesi eğitimin temel hedeflerindedir.

Araştırmalar okul öncesi eğitimin bireyin ileri dönemde yaşamına gerek akademik gerek diğer alanlarda olumlu katkı sunduğunu ortaya koymaktadır. Buradan da yola çıkarak, çocukların üç yaş itibariyle nitelikli bir eğitim kurumunda eğitime başlamasını önermekteyiz.

Ezgi SÖYÜK

Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Kaynak: Çocuğunuzun İlk Altı Yılı, Haluk YAVUZER